

Litt om Ingeborg og 17. juniblomsten - og om Wergeland og mor og meg

av Karen Høie

Mitt bilde av Ingeborg

Hvis noen spør hvordan jeg husker Ingeborg, ser jeg henne øyeblikkelig for meg: hun sitter godt plantet på en kontorstol med armlener som forresten sjelden er i bruk, bak et lite blåmalt skrivebord i den lyse stuen på Fredheim. Skrivemaskinen får nesten ikke plass på bordet, og bordet står midt i stuen, som for å markere at forfatteren har valgt å bli forstyrret og være tilgjengelig for alle som kommer til huset hennes. Rommet har en særegen skjønnhet, med blomsterranker og sitater malt rett på veggene: "Hver en solbeskinnet Stengel Engens slette bølger av, er en Troens Støttestav"... Henrik Wergeland.

Skrivebordet står inntil ovnen, om vinteren er det varmt i en liten omkrets rundt denne, det spraker i flammene hver gang Ingeborg åpner ovnsdøren og legger på en vedkubbe. Ilden kaster et flakkende skjær over anskiktet hennes; ørnene og den store buete pannen står skarpt tegnet i rommet før hun lukker ovnsdøren og snur seg til arbeidet igjen. Fra den hvite brannmuren bak ovnen ser Dante på oss, og under er den tsjekkiske reformatoren Jan Huss berømte ord tegnet opp med lyseblå oljemaling og sirlig løkkeskrift: "Elsk sannheten - lær sannheten - søk sannheten - tal sannhet - hold sannheten - verg sannheten til døden." Ord han døde i troen på og i trofasthet mot. Blomsterranker snor seg mellom ordene og ser ut til å glede den noe strenge Dante.

Det kan hende jeg husker Ingeborg ved skrivebordet fordi jeg bare har kjent henne etter at hun i 70-årsalderen brakk lårhalsen og ble mindre mobil. Kanskje fór hun rundt som en propell før det, hva vet jeg. Det må i tilfelle ha vært forferdelig, hun var mer enn aktiv nok

for oss som det var. Men det kan også hende jeg får dette bildet fordi det var ved dette lille skrivebordet Ingeborg, grytidlig om morgenen, før noen andre hadde snudd på seg, enn si tenkt på å stå opp, skrev sine udødelige dikt. Når vi sto opp, og det var også tidlig, visste vi at hun satt der og hadde vært i gang lenge. Men mest av alt husker jeg henne der, fordi det var der hun i måned etter måned satt med svære kurver fulle av krepppapir i alle mulige farger rundt seg, og time etter time arbeidet frem krepp-papirblomster til 17.juni-stevnet. For fra nyttår og til det nærmet seg 17. juni, fra vinterkulden gufset langs veggene til ovnen sto og ventet på neste vinter og neste vedkubbe, fra midtvinter til nettene ble lyse og hele stuen varm uten hjelp fra noen fyring, satt Ingeborg trofast der ved ovnen, og kreerte små kunstverk til blomstertoget 17. juni. Blomstertoget til Wergelands ære. Uke etter uke. Og da snakker vi ikke om åttetimersdager, og ikke om et enkelt år. Nei, dette var et altomfattende, tilbakevendende årlig rituale.

Dette bildet av Ingeborg ved ovnen, stendig arbeidende... det rommer en fortelling om en kunstner villig til å legge eget verk til side for en større sak. En envis vilje, med en drivkraft så sterk at hun lot fare å være interessant kunstner for egen del, noe hun utvilsomt ville fått større kreditt for, men levde med en påtrengende oppdragergjerning rundt seg hver dag. Det forteller meg om kjærlighet, bevissthet, om stahet, utholdenhet og styrke, om trofasthet og takknemlighet, om et skapende og dedikert vesen. Om et menneske som ville gjøre sitt for å være med å skape en framtid der bevissthet om medmenneskelighet og form skulle seire. Krigsangsten lurte alltid i bakgrunnen.

En fremmed

Jeg kom første gang til Fredheim på selveste 17. juni i det Herrens år 1967, til en ukjent verden. Solen skinte, og en rad overjordiske mennesker med fantasikjoler og kroner på hodet leste opp dikt, spilte skuespill og sang sanger med snirklete melodier. De var fra en annen planet. Det rare var at jeg ble tiltrukket av dette, jeg ville også

synge de sangene, men jeg var en fremmed i paradiset.

Dagene som fulgte var kjedelige. På Fredheim var staben utslitt etter 17. junistevnet, rydding og vasking sto på dagsorden og jeg ville hjem til Bergen. Da oppryddingen omsider var avsluttet, forsvant noen til varmere himmelstrøk, og flere dro ut til Skreisjø, en eiendom ved Mjøsa hvor leseleirer og forberedelser til høstens oppsetninger på Suttungteatret fant sted om sommeren. Ved siden av Ingeborg var det bare meg og en jente til igjen på Fredheim. Hun ble satt til å lese høyt mens vi jobbet med å binde inn bøker. Ingeborg klistret bilder på forsidene, jeg skrev titler med tusj, forøvrig ikke så pent. Og imens ble jeg kjent med den uanstrengte dickenske munnrappheten, hans dyrebare menneskelighet og humoristiske sans. Innimellom var det dramalesing med tilreisende gjester, Shakespeare sto på timeplanen, og jeg skulle også lære dikt. Det ble ikke tid til mer hjemlengsel.

Veien til Fredheim

Hvordan hadde jeg havnet i denne bizarre blomstersyngende diktlesende verden? Årsaken henger uløselig sammen med moren min, som derfor har sin plass i denne historien. Hun hørte om Ingeborg gjennom familie, og syntes kulturarbeidet hennes hørtes både spennende og oppbyggelig ut for datteren hennes. Dermed skrev hun til Ingeborg og spurte om datteren (altså meg) kunne få besøke Fredheim om sommeren. Jeg var femten og et halvt, og trodde jeg skulle tilbringe ferien i et slags eksotisk kollektiv, der vi skulle lese litt, drive med teater og matauk eller omvendt, og ihvertfall bade i Mjøsa, noe jeg ikke så videre frem til ettersom saltvann er tingen for en jente fra København og Bergen. Jeg var totalt uforberedt på det intense arbeidet som ventet på Fredheim, med høytlesing fra tidlig om morgenen, innøving av sanger og dikt, og etterhvert krevende teaterarbeid. Legg til tonns av praktisk arbeid, med store middager og gedigne oppvasker som var til å miste motet av, gulvvask, bokprodksjon og bærplukking, sylting, forvelling... By og land, hand i hand. Kropp og ånd, hånd i hånd. Sånn

omtrent. Men bading ble det lite av.

Å øve inn et dikt

Jeg tror Ingeborg fort så en skuespiller i meg, for om morgenen satte hun meg til forskjellige øvelser. Trene distinkt uttale med knapper i munnen, for eksempel; de samme knappene skulle jeg forøvrig kaste på gulvet, strekke meg etter dem i alle mulige retninger, og plukke dem opp uten å røre meg for mye av flekken. Det var vel smidighetstesten, tenker jeg. Og så var det å øve pust og strekke stemmen. Der var Wergelands lange setninger gode å ty til, første vers av det *Svalen* på en pust, med pauser og moduleringer, temposkifte og dynamikk:

Salig, salig er den Skabning,
baade Menneske og Dyr,
som, det første Dagen gry'er,
endnu medens Nattens hvide
bløde Taager sig fornøje
med langs Bækkene at glide,
førend langsad Østens Høje
Solens Leir af Purpursky'er
sine Telterækker spænder,
Gud den første Hilsen sender,
første Hilsen, første Lyd
af det Skabtes Tak og Fryd!

Diktet *Svalen*, med undertittel “et skjærsommereventyr for mødre som har mistet barn”, begynner med denne lovprisingen av morgenen og skaperverket. Det var igrunnen rart, undertittelen tatt i betraktning, men jeg aksepterte det, og glemte det fort. Eppersom dagene og ukene gikk, arbeidet vi oss videre innover i det lange diktet, og det ble mer jeg ikke forsto. Men rytmene, klangen, musikken og skjønnheten forsto jeg, og jeg var både henført og forført. Fremdeles kan jeg møte dikt hvor jeg kjenner igjen denne første gleden over bølgende rytmer, melodien og klangen i

setningene, takt- og temposkifte, synkopering og pausering.

Ingeborgs metode gikk ut på å la oss bli kjent med kunsten innenfra. Forklaringene kom etterhvert, men det var Wergeland selv som fikk forklare. Søsteren hans har mistet et barn, og stilt overfor hennes sorg føler Wergeland seg avmektig. Da er det han blir "benådet med et Himmelsk Eventyr", han ser en svale som svever over jorden for å dryppe trøstens balsam i det hjertet som har størst sorg. Han forstår at svalen er et sendebud, det er, sier han til søsteren sin, "ingen anden end dit eget Barn: Alette" - datteren som vil bringe trøst til moren sin.

En polyfon orkestrering... så mange ord, så mange innskytelser og assosiasjoner...! Ikke lett å finne meningen i de meterlange og lite hverdagslige setningene, det ble å lete seg frem til hovedsetningen, og dandere bisetninger og innskutte bisetninger i bisetningen rundt denne, i forskjellig rytme og med ulik intonasjon. Jeg innøvde setningene med og uten knapper i munnen, liggende og stående, med et tenkt publikum nær eller på avstand. Flaks for meg at Ingeborg øvde inn teknikk og tekstforståelse ved hjelp av et av Norges vakreste dikt – og, skal det legges til, det ble flere etterhvert.

Jeg var heldig på flere måter. I takt med tidens ånd tilstrebet Ingeborg at skuespillerne i Suttungteatret skulle snakke noesånær riksnorsk... en innstilling mange heldigvis har gått fra i vår tid. Men for å si det flåsete: takket være Johanne Dybvad (!) pirket hun ikke på bergensdialekten min, da det jo var det gamle teaterspråket. Jeg beholdt dialekten jeg som 6-åring så langsommelig hadde tilegnet meg - da jeg kom til Bergen med mitt dansk, gikk jeg nemlig ikke ut før jeg hadde lært norsk uttale.

Gammel og ny kunnskap

Jeg lurte på mange ting. Gud, for eksempel. Min sosionom-mor, med sine sosialt bevisste kolleger, psykolog- og legevenner... far med sin sivilingeniørbakgrunn og arkitektvennene sine... det var rasjonelle og opplyste folk, samfunnsengasjerte, vennlige og kultiverte. De

snakket ikke synderlig mye om Gud og slike ting, ettersom jeg husket. Vi gikk i kirken juleaften, der sluttet det. Koranen eller hinduismens hellige skrifter hørte vi heller ikke om, hverken hjemme eller på skolen. Alt slikt ble betraktet som overtro, med lite relevans for et moderne samfunn.

Mor kom fra et noe pietistisk dansk vestkystmiljø, der stolene var harde, tekstlesing og sang dagligvare. Ferdig med artium, som det het den gangen, klippet hun av seg de lange flettene sine, dro til København og stemte på kommunistene. Men sangene fra hjemmet bar hun med seg, hun kunne den danske folkehøjskoles sangbog utenat, og der ble Gud og englene og Satan og hans verk nevnt både titt og ofte, uten at vi reflekterte noe særlig over det. Av hjertens lyst sang vi Kingo, Grundtvig, Ingemann, Bjørnson, H.C.Andersen, Aakjær... Og etterhvert lærte vi oss selvfølgelig Rock around the clock, Love me tender, She loves you, Satisfaction, og ønsket å få en cowboy til mann!

Wergeland sjenerte seg ikke for å bruke begrepet Gud. Jeg kjente at tekstene hans angikk meg, men var det egentlig dette handlet om... Min forståelse av religiøse bilder og mytiske begrep hadde inntil da vært temmelig bokstavtro. Ingeborg forklarte om symboler, billedbruk, ritualer. En ny måte å møte alt dette mystiske på, noe man kunne snakke om med vettet i behold, arbeide for å tilegne seg, prøve å forstå. Gamle bilder og eldgammel visdom, verdier som brynte seg på med- og motkrefter.

Sangene var mange

På Fredheim var det også harde stoler, og til min overraskelse var mange av de samme sangene mor hadde vokst opp med på sin barndoms harde stoler i bruk på Fredheim. Nå kunne jeg synge dem sammen med andre. "Jeg er født på Jyllands sletter"... Det var som å komme hjem. Rockens videre historie gikk jeg imidlertid glipp av de travle årene jeg kom til å bo på Fredheim.

Men det var ikke bare disse sangene som ble sunget på Fredheim...

jeg fikk også lære noen av melodiene jeg hadde hørt 17. juni. Toner som fløt avgårde med sitt eget liv og tok meg med seg, det var som jeg alltid skulle ha ventet på dem. Det var lykke. Senere har jeg tenkt at faren min, som døde så altfor tidlig, skulle hørt meg synge disse sangene. Han som gledet seg slik over folkemusikkhalvtimen, selv når vi barna gjorde høylydt opprør og slo av radioen - han skrudde rolig på igjen, trampet takten til hardingfela og sullet med.

17. juni-forberedelser

Feiringen av Wergeland sto alltid sentralt for Ingeborg. Hun hadde deltatt på Wergelandsfeiringen i Damstredet i Oslo før krigen, og startet opp de første feiringene av Wergeland på Eidsvold. Etter krigen ble Wergelandsfeiringen lagt til Tangen. Det er fra disse årene jeg husker dagen, og Ingeborgs forberedelser til denne. Ingeborg ved ovnen, med materialet til 17. juniblomstene omkring seg. Blomstene som fylte trapper og tak, så det ble nesten overjordisk vakkert i Fredheimstuen.

Ingeborgs takknemlighet for hva Wergeland hadde betydd - for henne, og for det moderne Norge, var uten grenser. Wergelands fødselsdag skulle feires, aller helst skulle det vært en festdag for hele nasjonen. Hun var oppdratt i folkeopplysningens ånd, og 17. juni kunne, i likhet med 17. mai, fortelle oss og verden noe om hvilke verdier vi som samfunn ønsket å tro på, arbeide fram og stå opp for. Sammen med Halvdan Koht hadde hun planlagt å gjøre 17. juni til offentlig flaggdag, fikk vi høre - men så kom krigen, "det tar lang tid å bygge et samfunn og en human bevissthet opp igjen etter en krig".

Vi pugget dikt mens vi vasket opp. "Til Hindostan seer du fra Dhavalagiri, fra Skreykampen seer du til blånende Birí" (jeg uttalte dette særegne og eksotiske stedsnavnet med trykk på siste stavelse, for like lite som jeg visste hvor Dhavalagiri var, hadde jeg koll på geografi og stedsnavn når det gjaldt Skreia og Biri). Mens vi snodde støvbærere eller bandt inn bøker, eller de som tiltrodde seg kunstneriske ferdigheter malte 17. juni-kroner, lærte vi Wergelands

sanger. Noen tonesatt av Groven, andre hadde maleren Olav Bjørgum funnet stevtoner til. "Nu er det stille på Huldras Fjeld, nu kan du spille, min Drosel, i kveld" ... Vi ble kjent med mange sider av Wergeland. Norges konstitutions Historie. "Hvorledes kan det ha seg at et folk som oss fikk grunnloven...." Dramatikeren Wergeland. "Mit barns morders Moder vil jeg være" ... Landets første barnelitteratur. "Bekken går i Engen" ... Og det var ord om frihet, rettferdighet, toleranse, barmhjertighet. Det var uventet billedbruk. "Christenfolkets Hjerter skulde være varme Juulebrød, Honningfulde, nok til hele Verdens Nød, om den kommer som en Gjest, Rosequiste i dem stukne, som til hellig Gledesfest." ... Det var skjønnhet. "Snart vil min Sjel, liig en graahvid taage, svømme i luften, Stella, Stella!" ... Og det var hardt arbeid. Vi laget mat til stevnet. Lapskaus, brødsriver, kaker. Vi vasket opp. Vi gjorde rent. Tigget gevinster til fiskedammen på tunet, noe som forresten bød meg imot, Ingeborg så det, så jeg slapp. I det hele tatt: vi forberedte et stevne for flere tusen deltakere.

17. juni-blomsten

Det høres ikke noe særlig ut med blomster laget av krepp-papir. Men den som har sett en 17.juniblomst, glemmer det ikke. Blomstene var fantastiske, og det ble laget mengder av dem hvert år. Så mye arbeid for en dags fortryllelse! Men skjønnhet var selve hovedtanken i Wergelandsfeiringen. "Barnet lærer gjennom skjønnhet," proklamerte Ingeborg. Gjennom skjønnhetsopplevelser skulle vi møte Norges største dikter, lære å kjenne hans ord og begreper, glede oss over hans verk.

Rundt produksjonen av 17. juni-blomstene utviklet det seg et eget håndtverk, der hvert ledd var gjennomtenkt. Og som i alle håndtverk, utviklet det seg fagkunnskap og en terminologi rundt produksjonen. Ingeborg var sentral i utformingen av blomstene, men også kunstnere som Birgit Abrahamsen, Olav Bjørgum, Kari Rolfsen har gitt sitt bidrag. Hver blomst besto av blomsterbunn, det såkalte innmottoet, tre støvbærere med knopp i spissen, og kronblad.

Blomstene var fargerike. Å få tak i krepppapir i mange nok fargenyanser ble etterhvert vanskelig, det ble bestilt fra mange kanter av Europa, spesielt hadde Spania og Portugal godt utvalg.

Alle på Fredheim deltok i blomsterproduksjonen. Antallet hjelpere varierte i løpet av dagen, ettersom husets fastboende hadde skolegang, om det var gjester på huset, teaterprøver e.l. Fra jul og til påske pågikk produksjonen for fullt. Og mens blomsterproduksjonen gikk sin gang, ble det lest høyt. Dante. Shakespeare. Hugo. Dostojevskij. Elliot. Pontoppidan. Kinck. Bjørneboe. Historiske skrifter. Samtidsforfattere som Milada Blekastad, Hans Børli, Stein Mehren, Aslaug Høydal, Kaj Skagen, Karin Sveen. Vi var gjennom litt av et pensum.

Innmottoet var senteret i blomsten. Hvert innmotto var unikt, og besto av en fargesymfoni av sammenpresset krepp-papir, med innslag av avkuttete krepp-papirknopper og stengler, som brøt med den andre strukturen i materialet og laget spill og særegne mønstre. Stort sett var det Ingeborg som laget innmottoene. Jeg ser hendene hennes for meg, hun hadde utviklet knokene rundt tommel- og pekefinger, slik en håndtverker ofte gjør i forhold til arbeidet som skal utføres - innmottoet hvilte perfekt mellom knokene når hun presset de forskjellige krepp-papirlagene sammen og satte på støvbærerne. Innmottoene måtte ha 6-7 centimeters lengde, så blomstene senere kunne bli festet til greinen. De ble knyttet fast sammen med hyssing, så det ble en liten "stump" bak. Bare få betrodde fikk gjøre innmotto, kunstnerne, for eksempel - og ellers de som Ingeborg stolte på i denne sammenhengen. Tre støvbærere med lange stengler ble festet til innmottoet, og rundt innmotto og støvbærere ble kronbladet dandert.

Kronbladet var laget av ca. 15 centimeter brede krepp-papirstrimler, taggeklippet i bølger på den siden som skulle bli den synlige kanten av kronbladet. Det var stort sett Ingeborg som satte kronbladet rundt innmotto og støvbærere også. Det krevde en egen teknikk å

feste kronbladet, papiret måtte strekkes rundt innmottoet mens det ble lagt på, slik at kronbladet videt seg ut. Igjen ser jeg hendene til Ingeborg for meg; innmottoet som hviler mellom knokene, mens blomsterkransen pakkes rundt og festes med lang hyssing. De ferdige blomstene ble hengt i bunter etter farge, eller plassert gruppevis i trappen opp til andre etasje. Rundt påske, når monteringen av blomstene helst burde gå mot slutten, var tak og trappeoppganger fylt av blomsterbundter i utallige farger.

Gjennom hele året ble det snurret støvbærere til blomstene, med stilker i forskjellige grønnfarger. Hver stilk endte i en knopp, som besto av to farger, og de ble brettet sammen, med den lyseste fargen innerst. En støvbærer måtte snurres fra denne knoppen og nedover, i en lengde av 20-25 centimeter. Støvbærerstilken ble surret stramt, den måtte være stiv og kunne holde knoppen oppe.

Blomstene ble montert på lange greiner, ikke for tykke, likevel såpass solide at de kunne bære blomstene. Jeg har intervjuet mannen min, Svein Gundersen, som ofte hentet greiner til 17. juni-blomstene om dette - han var forresten blant de som laget innmotto og kronblad, og han forteller: "Vi gikk i skogen fra mars. Egnet materiale var viktig, var ikke greinene smidige nok, ville de knekke under vekten av blomstene. Bjørk og avklipte bærbusker egnet seg særlig godt. Vi formet greinene til, klippet av enkelte kvister så de fikk form som passet for et forskjellig antall blomster. Særlig nøye måtte vi være med de større greinene med mange kvister, som jo skulle ha mange blomster festet på seg. De måtte være sterke nok, likevel smekre og myke."

Greinene ble tatt inn i stua, og fra haugen med greiner valgte vi oss en som passet til den bunten med blomster vi hadde sett oss ut. Greinen ble masket, dvs. surret, med krepp-papir som var klippet opp i strimler på 2-3 centimeters bredde. Lysegrønt til kvistene som skulle få lyse blomster, mørkere nyanser til de som krevde det. Det var viktig å utnytte strekken i krepp-papiret når man masket, så det

satt fast på greinen og ikke løsnet når blomsterkvistene ble båret i toget. Enden ble festet med lim. Blomsterfamilien vi hadde valgt til greinen, dvs. blomster med kronblad i samme farge, ble så festet på greinen en etter en. Hyssingen ble strammet rundt blomst og grein der innmotto og kronblad var bundet sammen, slik at blomsten tittet fram fra greinen, mens "stumpen" sto litt ut på motsatt side. Denne stumpen ble skrålippet inn mot greinen, det skulle se ut som blomsten vokste ut fra dette festet. Til slutt ble dette festet også masket, så det gikk i ett med kvistene.

De ferdige 17.juni-blomstene ble hengt ut i vognskjulet på tunet, gruppevis etter farge og størrelse. På selve dagen måtte det være lett å plukke ut passende greiner til deltakerne i 17. junitoget. Små greiner til de minste, og så alle mulige størrelser opp til de store Florillakvistene og de røde Tornekvistene. Å titte inn i vognskjulet på denne tiden av året var litt av en opplevelse. En skog av fargerike blomster tett i tett, bundet opp etter greinene. De hang i flere nivåer, fra loft til gulv og med blomstene hengende nedover.

Wergelandshagen. Ingeborgs takk. Alle disse tusener av blomster hadde vært gjennom hendene hennes.

Wergelandsfesten

17. juni strømmet det folk til Fredhem fra morgenen av. Skoleklasser med barn og ungdom, og grupper med barn og voksne som hadde forberedt seg til Wergelandsdagen. På tunet og i hagen var det opplesing, og små skuespill ble fremført på utescenen på tunet. Det var fiskedam, og elever og lærere fra Mostu skole sto for brus- og is-salg; overskuddet gikk til utsmykking av skolen.

Midt på dagen begynte oppstillingen til blomstertoget. Ingeborg sto i låven og delte ut blomstergreiner til alle som ville ha, og de fikk sin blomst til odel og eie. De store lyse blomstergreinene var reservert Florillajentene i spissen av toget. "Sørg ikke, jeg vil begrave dine villfarelser i blomster!" Noen grupperinger fikk blomster i samme farge, en gruppe fra Linderud kom alltid i lyseblå kjortler husker jeg,

og de fikk hvite blomster. Ellers var toget fylt av en salig og fargesprakende blanding av folk og blomster. Det var det som var så vakkert, denne blandingen av orden og anarki. Og sangen... mange hadde øvd inn sanger til dagen, jeg synes disse folkemelodiene ennå må ligge som et gyllent slør over Tangenbygda. "Nu ble mitt Hus velsignet, en svale fløy derind."

Midt i toget ble to åpne vis-a-vis firhjulstriller dratt av traktorer. Hjuleikene var trukket med rødlilla krepp-papir, og svære hvite 17. juni-blomster flankerte setene. På de første 17.junifestene ble disse vognene trukket av hester, men Ingeborg var blitt redd for så mange barn og hester sammen, så i min tid var de byttet ut med traktorer. Etter at Ingeborg ble dårlig til bens, tronte hun i en av vognene, sammen med andre som eventuelt trengte det. De minste barna fikk også mulighet til å sitte på - i en blomsterpyntet traktor med henger, for hengeren skulle i anledning dagen ikke akkurat fylles med poteter.

De svære røde Tornekvistene avsluttet toget, og der gikk en stødig sanggruppe. "Torneqviste, Tornequiste, Tornequiste med blomster på" ... diktet står i "Jødinden", og henviser til de ni diktene i "Jøden", karakterisert som Norges viktigste politiske diktsamling, og norsk litteraturs første bok med et klart antirasistisk budskap. For selv om dette kunne synes som en svevende foreteelse, var det brodd i 17. junis budskap. Det var jo Wergeland det dreide seg om:

Hvad om Norges grønne Dale
gjæstmildt aabnede dem sin Bund,
Hvad om engang-iblandt dets svale
Blod fik lidt af det orientale?
Da maa Kjærlighed kun befale,
ikke Lovenes Løvemund.

Før jeg kom til Fredheim, mens E6 ennå gikk gjennom Tangen sentrum, ble veiforbindelsen mellom Oslo og Trondheim stengt den drøye timen blomstertoget gikk sin gang. Etter blomstertoget

gjennom Tangen fortsatte programmet fra terrassen foran Fredheim med Florillas tale, dvs Siful Sifadda (alias Wergeland) sin avslutning på farsen *Lyv ikke!*, der Florilla - "et feaktigt Barn" hevner seg på dikterens fiender ved å begrave dem i blomster:

Kort -- hvad du angrer,
din fordums lid,
det gamle Nid,
jeg vil begrave
med bare Blomster
ifra min Have....

Og de to som har satt ut sladderer om dikteren, roper:

Hjælp! Hjælp! Vi forgaae i bare Blomster!
mens de "forsvinde ganske i Dyngen" og Florilla, "svævende bort",
utbryter:

Saaledes hævner en Poet sig.

Så var det tale for dagen, Ørnegutter som leste *Følg kaldet* og Stellajenter som leste *Svalen*, det var *Kantate til Bogtrykkerkunstens Opfindelse*, lapskaussalg og mer brus og is, Fredheimkoret fremførte Grovens Wergelandkomposisjoner, og om fiskedammen ikke var gått tom, prøvde man kanskje fiskelykken. Dagen ble avsluttet med teaterforestilling på Tangen samfunnshus, også der med blomstersmykket inngangsparti og sal.

Når jeg tenker på hvor mange blomster som ble laget hvert år... For en utholdenhet, for en gavmildhet, for en kompromissløshet og trofasthet, og evne til å holde fast på sin visjon. Det er denne opplevelsen som sterkest melder seg i minnet. Ikke Ingeborgs mer bastante utsagn, som så lett kunne misbrukes, særlig av unge og overivrige beundrere. Vi som har fått oppleve 17. juni, har sett en kunstners måte å drive pedagogikk på.

Jeg vil tilføye at 17.junifeiringen ennå blir holdt i hevd på Tangen, om enn i et mye mindre format. Blomstene blir beundringsverdig nok produsert ennå, på akkurat samme måte. Men nå prøver man å

samle inn og bevare de fleste blomsterkvistene til neste års opptog.

Sing sailor, oh

Hva sa så familien min til at engasjementet fra min side ble så langvarig... Det kan nok hende moren min ble betenkt over at hun hadde sendt meg østover, for jeg forsvant jo fra Bergen, bodde på Fredheim i flere år, og bordet fanger - jeg traff mannen min der, vi fikk barn og jeg forble østpå. Med lengselen etter Bergen i meg, en lengsel som vokste seg sterkere med årene. Ofte hørte vi spørsmålet: var det ikke problematisk at Ingeborg påvirket unge mennesker så sterkt? Moren min mente man burde sette spørsmålstegn ved mange av kreftene i samfunnet som påvirket oss. Hva med skolens og kirkens vedtatte sannheter, hva med filmindustri, motepress, trender, merkevareindustrien... spurte hun. Hun måtte få lov å mene at møtet med Ingeborg og arbeidet hennes var en inspirasjon ikke bare for meg, men også for hennes liv og arbeid.

Når jeg tenker tilbake, står disse to kvinnene i et eget lys for meg. Moren min, sterk og temperamentsfull, engasjert og samfunnsbevisst, den viktigste personen i mitt liv. Og Ingeborg, også sterk og temperamentsfull, engasjert og samfunnsbevisst - en stor kunstner, med en særlig agenda: fredsbevarende oppdragelse, gjennom arbeidet med kunst og kultur. Et menneske som kom til å påvirke meg til endel viktige veivalg.

Jeg pleier si at jeg er indoktrinert med Wergeland. De sceniske oppgavene jeg har hatt, både på Suttungteatret og i årene etterpå, har vært varierte og spennende, og bestått av så mange forskjellige utfordringer. Men jeg velger å trekke fram dette første arbeidet med Wergeland. *Svalen*. Møtet med diktning av et slikt kaliber ble en døråpner til kunstens verden, og det var Ingeborg som ga meg det i gave. Med sin innsikt, sin kjærlighet, og sine hendes slit. Stolene var harde, dagene lange og ordene mange. Vi begynte med *Svalen*. Fortsatte med *Den første Sommerfugl*, *Følg kaldet*, *Det befriede Europa*... Voldsomme, meningsbærende tekster, fulle av klang, bilder,

musikk, symboler - og håp for verden.

At engasjementet også har fått betydning for svak uttelling mht. pensjonspoeng... vel, det har jeg felles med de fleste kunstnere i Norge. "Ingen klage så lenge der endnu er et Hjerte åpent!" Jeg begynte med *Svalen*, og slutter med *Sjømands-vise*, som jeg engang framførte fra Suttungteatrets scene 17. juni. Og bak ordene ser jeg Ingeborg sitte ved ovnen, med knokene klemte om neste vakre innmotto. - *Sing, Sailor, oh!*

Nu sidste Reis mig forestaaer,
Afsted til Himlen Farten gaaer!
Snart rinder ud det sidste Glas.
Se nøie efter dit Kompas!
I Hjerne kassen ligger det.
Det pege maa paa Sandt og Ret.
- *Sing, Sailor, oh!*

Se efter om du Ballast har:
en Bravmands Hjerte!
- gjør saa klar!
At alle vel du vilde her,
den last i Priis i Himlen er.
Det Flag du toner fra din Stavn
maa være reent, med Herrens navn.
- *Sing, Sailor, oh!*